

**Psychologen
staan samen
sterker**

Webinar

Persoonlijkheidsproblematiek en Trauma

Door drs. Yvette Willemse

12 oktober 2021 van 19.30 tot 21.00 uur

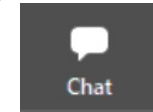
Sectie Startende Psychologen
Nederlands Instituut van Psychologen
Een beroepsvereniging van én voor psychologen

**Psychologen
staan samen
sterker**

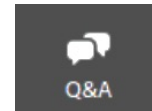
Zoom handleiding

Mocht je een technische vraag hebben, dan kun je deze stellen in de chatfunctie

We nodigen je van harte uit om inhoudelijke vragen te stellen.

Dit kan via de Q&A functie.

Je kunt een vraag van iemand anders die jij ook interessant vindt een duimpje geven, dan komt deze hoger in de lijst te staan.

Let op! We reageren niet op 'Raise Hand'.

Diagnostiek

- Posttraumatische stress stoornis
- Basisbehoeften voor gezonde persoonlijkheidsontwikkeling
- Basisbehoeften, schema's en coping
- Persoonlijkheidsstoornissen
- Diagnostische instrumenten
- Casus
- Vragen

Behandeling

- Prevalentie trauma en persoonlijkheidsstoornissen
- Richtlijnen behandeling ptss
- EMDR
- EMDR bij persoonlijkheidsproblematiek
- Casus
- Imagery rescripting
- Vragen

Posttraumatische stress stoornis (DSM -5)

Blootstelling aan een feitelijke of dreigende dood, ernstige verwonding of seksueel geweld (A-criterium) leidt tot:

1. Herbelevingen
2. Vermijding
3. Negatieve veranderingen in stemming en cognities
4. Hyper-arousal en reactiviteit

1. Veiligheid
2. Verbondenheid
3. Zelfwaardering
4. Autonomie, competentie en identiteitsgevoel
5. Zelfexpressie (uitdrukking geven aan behoeften en emoties)
6. Realistische grenzen

Veiligheid

- Verlating → bang om mensen kwijt te raken, geruststelling zoeken, gevoelig voor afwijzing
- Wantrouwen/misbruik → de motieven van anderen niet vertrouwen (misbruik, liegen, kwetsen, bedriegen)

Verbondenheid

- Emotioneel tekort → Ik krijg niet de aandacht, liefde en zorg die ik nodig heb, de ander is er niet voor mij
- Sociaal isolement → Ik hoor er niet bij, ben een buitenstaander, anders

Zelfwaardering

- Onvolmaaktheid → Als mensen me echt leren kennen wijzen ze me af, mijn ware 'ik' is waardeloos en slecht
- Mislukking → Ik schiet te kort ten opzichte van anderen wat betreft werk, studie, sport, etc.

Autonomie

- Afhankelijkheid → Ik voel me niet opgewassen tegen alledaagse dingen en verantwoordelijkheden
- Verstremgeling → Ik weet niet wie ik ben. Ik heb de neiging de identiteit, ideeën en houding over te nemen

Zelfexpressie

- Onderwerping → Ik geef toe aan de wensen en behoeften van anderen
- Emotionele geremdheid → Ik onderdruk elke vorm van spontaniteit, word nooit boos

Realistische grenzen

- Zich rechten toe eigenen → Ik vind dat ik overal recht op heb, loop over anderen heen
- Onvoldoende discipline → Ik leid een chaotisch leven, hou niet van vervelende taken en wil meteen bevrediging

Concluderend

- Vroegkinderlijke trauma's (misbruik en tekort) liggen aan de basis van persoonlijkheidsstoornissen
- Persoonlijkheidsstoornissen zijn trauma, overtuigingen (zelf, anderen) en daardoor ontstane coping
- Met schematherapie kan je je richten op het verwerken van onderliggende, vroegkinderlijke trauma's (misbruik, mishandeling en/of verwaarlozing) en het aanleren van adequatere coping

PTSS

Life Events Checklist (LEC-5)

PTSS Checklist voor de DSM 5 (PCL-5)

Clinician Administered Ptsd Scale (CAPS)

Persoonlijkheid

Young Schema Questionnaire (YSQ)

Gestructureerd klinisch interview voor DSM-5

Persoonlijkheidsstoornissen (SCID -5 P)

- Aanmelding specialistische GGZ
- Sinds een jaar conflicten met vrienden ivm achterdocht en boosheid
- 52- jarige, gescheiden vrouw
- Werkzaam geweest als maatschappelijk werkster
- Drie jaar geleden overspannen, yoga docent geworden
- Geeft aan veel 'onverwerkte trauma's' te hebben
- Nooit psychologische behandeling gehad

Hulpvraag: Ik wil weer kunnen vertrouwen op mijn intuïtie. Wie kan ik wel en niet vertrouwen? Ik hoop daardoor weer op een goede manier sociale contacten te kunnen hebben.

Diagnostische vragen/hypothesen:

→ Psychose?

→ Posttraumatische stress stoornis?

- Enigst kind
- Moeder kwetsbaar, veel stress, moeder, 'bezet'
- Vader afwezig, ging openlijk vreemd
- Ouders waren 'vrij' met onder andere seksueel contact
- Vaak verhuisd, in het buitenland gewoond
- Versnipperde schoolopleiding
- Geen misbruik of mishandelingen

Tekort gekomen in: Verbondenheid, Veiligheid en Realistische Grenzen

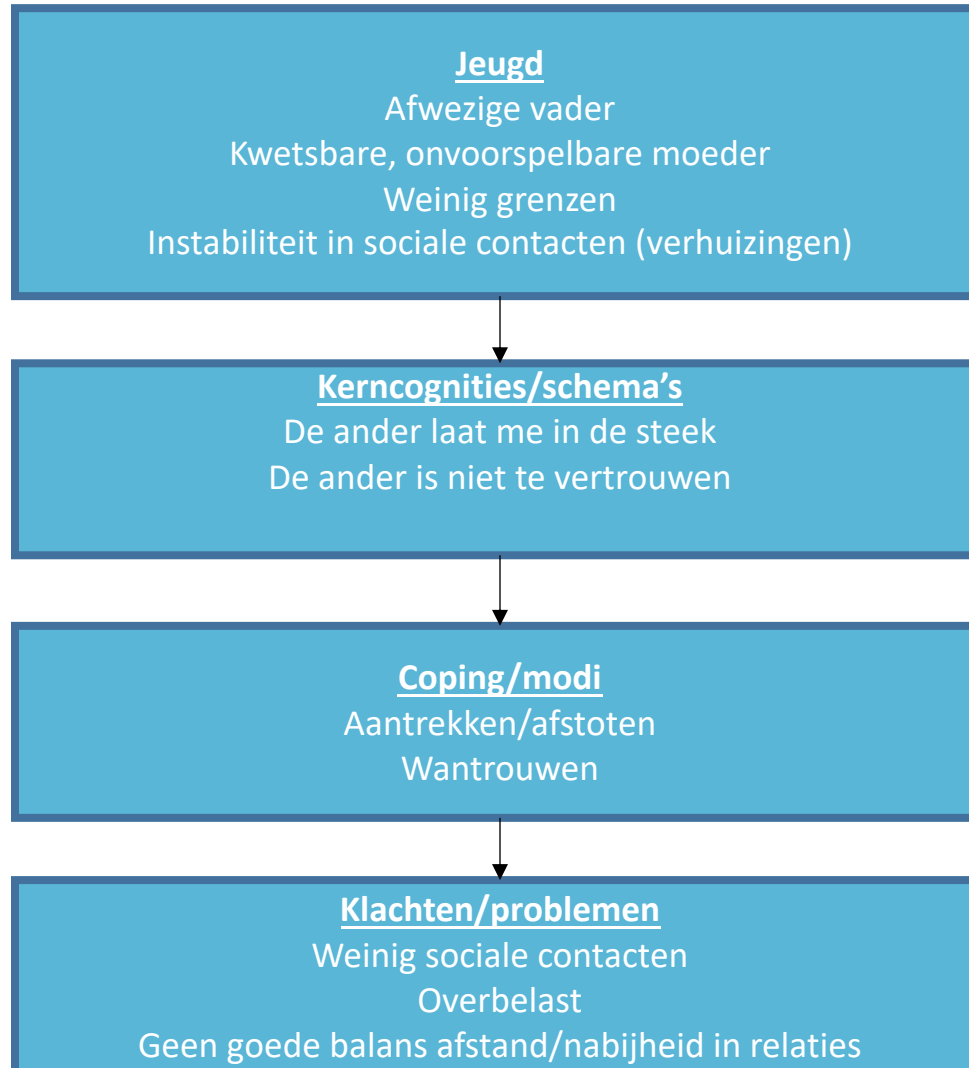
- Vanaf 17 jaar in Nederland
  - Opleiding tot maatschappelijk werkster
  - Werk met dak- en thuislozen, verslaafde prostituees
  - Trauma's: 'moord- en doodslag' prostituees
  - Moeite met professionele distantie
  - Relaties vaak 'dramatisch' geëindigd
  - Veel verhuisd, naar het buitenland
-
- Aanvullende vraagstelling → persoonlijkheidsstoornis

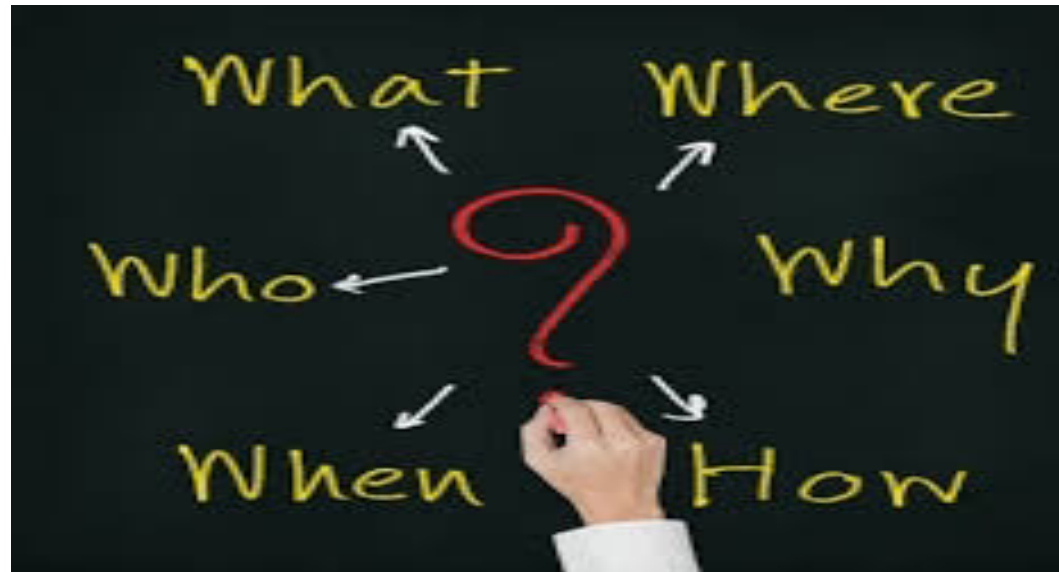
Diagnostische instrumenten

- PCL-5
- YSQ
- SCID 5 P

Resultaten

- Geen posttraumatische stress stoornis
- Schema's: verlating, wantrouwen en emotioneel tekort
- Coping/modi: Aantrekken/afstoten, wantrouwen
- Persoonlijkheidsstoornis NAO met borderline en paranoïde trekken
- Psychotische klachten, maar geen psychotische stoornis

Ptss bij persoonlijkheidsstoornissen

Tussen de 22% en 56% van de mensen met een persoonlijkheidsstoornis heeft ook een posttraumatische stress stoornis

(Slotema, Blom, Niemantsverdriet, Deen & Sommer, 2018; Zanarini et al., 1998)

Persoonlijkheidsstoornissen bij ptss

Van de mensen met ptss voldoet 35-50% aan de criteria van één of meerdere persoonlijkheidsstoornissen, met name paranoïde, borderline, vermijdend en obsessief-compulsief

(Friborg, Martinussen, Kaiser, Overgård & Rosenvinge, 2013; Bovin, Wolf & Resick, 2017)

Behandeling ptss (*multidisciplinaire richtlijn angststoornissen, 2013*):

- EMDR of imaginaire exposure

Behandeling complexe ptss (*The ISTSS Expert Consensus Treatment Guidelines for Complex PTSD, 2012*)

- Fasegerichte behandeling: (1) stabilisatie, (2) traumaverwerking, (3) re-integratie

Behandeling complexe ptss (*ISTSS Posttraumatic Stress Disorder Prevention and Treatment Guidelines, 2018*)

- EMDR of imaginaire exposure, eventueel in combinatie met stabiliserende interventies (personalized treatment)

Desensitiserend effect: vermindering emotionele lading van herinneringsbeelden

Relaxerend effect: vermindering van de lichamelijke arousal

Effect op inzicht en betekenisverlening

Behandeling ptss (*multidisciplinaire richtlijn angststoornissen, 2013*):

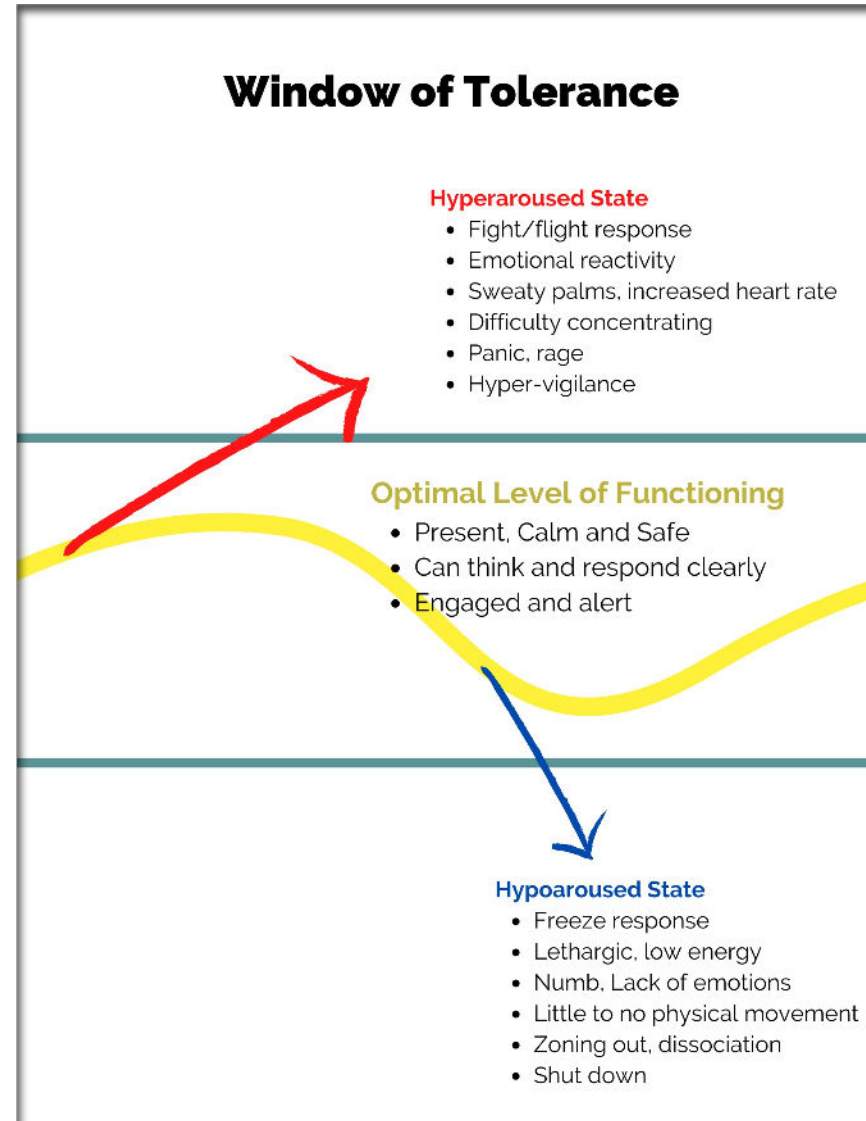
- EMDR of imaginaire exposure

Behandeling complexe ptss (*The ISTSS Expert Consensus Treatment Guidelines for Complex PTSD, 2012*)

- Fasegerichte behandeling: (1) stabilisatie, (2) traumaverwerking, (3) re-integratie

Behandeling complexe ptss (*ISTSS Posttraumatic Stress Disorder Prevention and Treatment Guidelines, 2018*)

- EMDR of imaginaire exposure, eventueel in combinatie met stabiliserende interventies (personalized treatment)

45 jarige Marokkaans-Nederlandse vrouw in behandeling bij
FACT

Liefdevolle familie

Vanaf jeugd gedragsproblemen

Langdurige verslavingsproblematiek

Veel opnames

Persoonlijkheidsstoornis

Dissociatieve klachten

Stemmen die aanzetten tot destructief gedrag

Probleem/hulpvraag:

Niet naar buiten durven (vermijding)

De angst neemt niet af met oefenen

Casusconceptualisatie

De angst voor buiten zijn komt door een ontvoering op

12-jarige leeftijd

Vroegkinderlijke trauma's:

Seksueel misbruik door twee ooms (6-9 jaar)

Casusconceptualisatie

Het misbruik verklaart de gedragsproblemen, nachtmerries en angst voor mannen

20 EMDR sessies

Window of tolerance → uitdaging

Herbelevingen, stemmen en dissociatie

Samenwerking

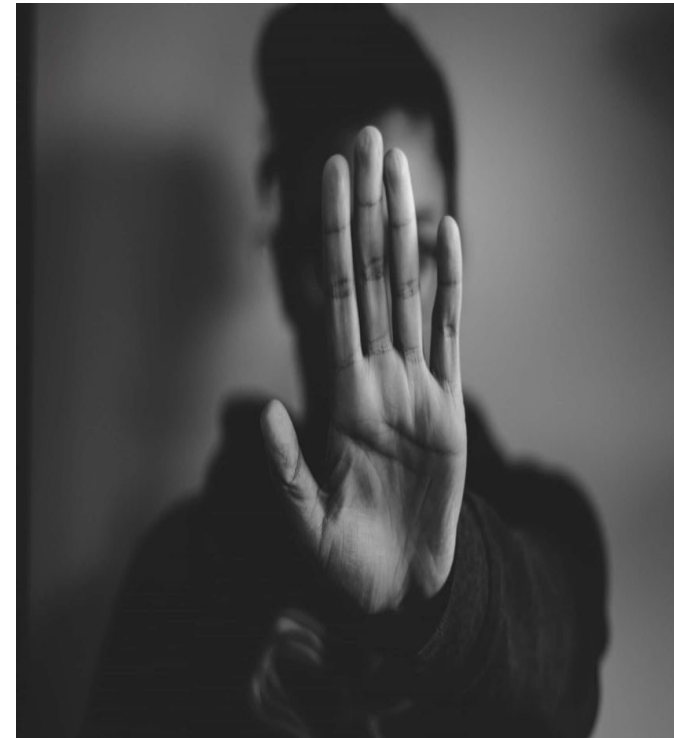
Effect

Vervolg

Visualisatie interventie gericht op ervaringen in de kindertijd die samenhangen met klachten (emoties, patronen) in het dagelijks leven

1. Stoppen wat er niet had moeten zijn
2. Aanbieden wat er wel had moeten zijn

1. Client roept een herinnering op vanuit het perspectief van het kind

→ Wat gebeurt er (zintuigen)?

→ Wat voel je?

→ Wat gaat er door je heen?

→ Wat doe je?

→ Wat heb je nodig?

2. Client kijkt als volwassene naar de situatie, als nodig samen met de therapeut

→ Wat zie je?

→ Wat voel je?

→ Wat denk je?

→ Wat zou je willen doen?

→ Ok doe het

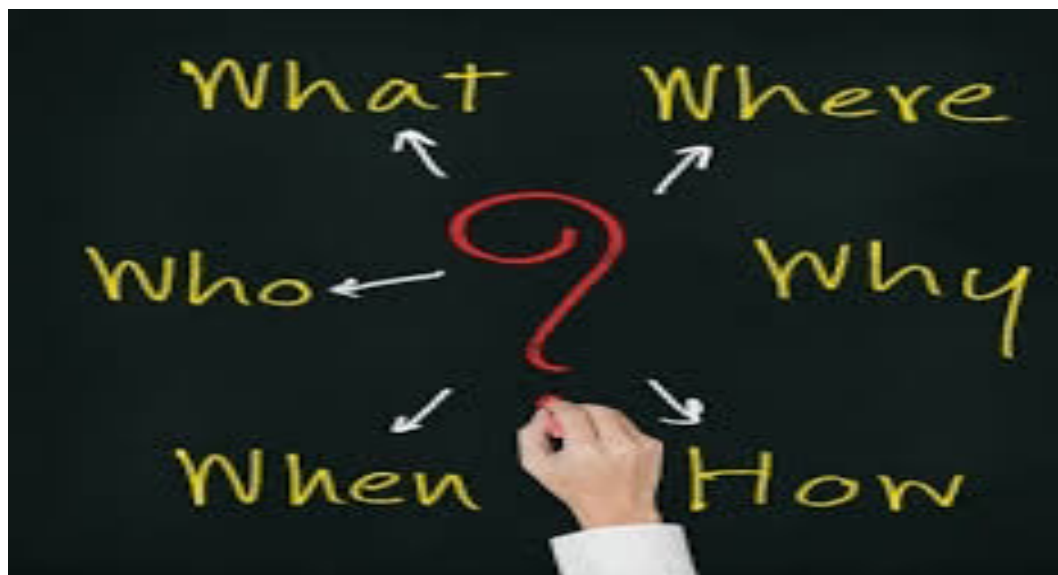
Handelen zoals je destijds had willen handelen

Controle ervaren

Corrigerende ervaring

Doorleven van de betekenisverlening

Emotionele verwerking

**Psychologen
staan samen
sterker**

Corona Themadossier

Dagelijks nieuwe aanvullingen! O.a. richtlijnen en wetenschappelijke artikelen:
<https://www.psynip.nl/coronavirus>

Dit webinar terugkijken?

Dat kan vanaf morgen via:

www.psynip.nl/webinars

Hier zijn ook eerder gehouden webinars terug te vinden!